

Marsden Wagner, porodničar

Pri porodu ne tvegajo zdravniki, tvegajo ženske

Zalka Drglin

»Oprostite mi, sem obstranec. Kajti kaj ima moški povedati o porodu?« svoje razmišljanje uvede Marsden Wagner, profesor, zdravnik perinatolog in epidemiolog, petnajst let direktor oddelka za Women's and Children's Health pri Svetovni zdravstveni organizaciji, svetovalec in predavatelj v več kot šestdesetih državah, če štejemo zgolj po letu 2000; izvedenec pri sodnih procesih, avtor 114 znanstvenih prispevkov, dvajsetih knjižnih poglavij, štirinajstih znanstvenih publikacij, tudi skoraj kanoničnega dela na področju obporodne skrbi Pursuing the Birth Machine. Vse kaže, da tega, kar ima reči, ni tako malo – in da ga je pomembno slišati.

Svetovno znani zagovornik »na znanstvenih podatkih temelječe« skrbi za ženske v času nosečnosti, poroda in po njem in glasen podpornik babic, ki je bogve kje izgubil priponko *zau-pajte mi, zdravnik sem*, ki jo je nosil z ironijo, pride na pogovor v kavbojkah z veliko luknjo na kolenu. Ko ga vidno utrujenega (v zadnjih dveh mesecih je Slovenija četrta evropska država, ki jo je obiskal), pobaram, ali je še vedno disident, kot samega sebe poimenuje v nekem članku, oči oživijo in pritrdijo. Izzivalec kodeksa torej, neposreden, neomajen in strašno trmast.

Govorite o humanizaciji poroda. Imamo v sodobnem svetu problem z načinom porajanja? V Sloveniji ženske na porodu skorajda ne umirajo in umrljivost dojenčkov je izjemno nizka.

Dejstvo je, da je na svetu nekaj držav, ki imajo še boljše rezultate. Ne moremo reči, da je vse v redu, dokler so tu ženske in otroci, ki jim ne bi bilo treba umreti. Dobri ste, vendar ste lahko še boljši. Porod ni zgolj stvar preživetja, gre tudi za kvaliteto življenja, je eden od najpomembnejših dogodkov v življenju ženske. Zato mora biti zelo pozitivna izkušnja, ki bo žensko krepila, ki ji bo omogočila, da bo verjela vase, verjela v svoje telo in v svoje sposobnosti. Če ženski in družini omogočite dobro porodno izkušnjo, ste s tem naredili nekaj pomembnega za prihodnost skupnosti. Ne gre le za to, koliko ljudi umre, gre tudi za to, koliko ljudi čustveno ranimo. Če ženskam omogočimo, da imajo nadzor nad porodom, nad tem, kaj se

dogaja z njihovim telesom, ustvarjamo svobodno in neodvisno družbo. Če to res želimo, moramo razmisliti in marsikaj spremeniti.

Zakaj bi moški v vaših letih potoval po svetu in govoril o tem?

Študiral sem medicino in v vsem študiju in specializaciji nisem slišal nikogar, ki bi o tem govoril. Nihče mi ni povedal o mednarodnih sporazumih o človekovih pravicah in nihče mi med mojim usposabljanjem za porodničarja ni povedal, kako pomemben je ta dogodek v življenju ženske. Zdravniki so običajna človeška bitja, to pomeni, da se nekateri zdravniki skozi življenje naučijo stvari, o katerih tukaj govoriva, in se jih trudijo pri svojem delu upoštevati, in so drugi, ki se tega nikoli ne zavejo, ker jih tega ni nihče ni naučil. Obstajajo porodničarji, ki žensk niti ne marajo. Zakaj bi nekdo izbral porodništvo, če mu ni mar za ženske, to je vendar noro! Žal se človek lahko odloči za kak poklic iz nepravilnih razlogov. In žal so med zdravniki tudi taki, ki ženske zlorabljaajo.

Veliko govorite o informiranosti. Kdo je tisti, ki mora informirati ženske o tem, katera skrb zanje je najboljša?

Ne bo lahko prepričati zdravnikov, babic, medicinskih sester, da bodo v resnici omogočali informirano izbiro. Potem ko nekdo trdo študira in postane strokovnjak, je prepričan, da ve, kaj je za žensko najbolje in kaj potrebuje. Misli, da je njegovo znanje pomembnejše od znanja uporabnice in da ima zato pravico odločiti se, kaj bo storil. Zoprno je, da mora po toliko letih študija in izkušenj upoštevati pacienta, ki ima celo pravi-

co, da reče ne. Prav vsak postopek in vsako zdravlilo lahko stvari izboljša ali jih poslabša, obstajajo koristi posameznega načina zdravljenja pa tudi tveganje. Kdo je tisti, ki tvega? Ne gre za tveganje zdravnikov, tvegajo ženske in prevzemajo tveganje za svoje dojenčke. Zato ne moremo mimo absolutne pravice ženske. Ta mora ob prihodu v porodnišnico dobiti celostno informacijo o morebitnih prednostih in tveganjih; ne moremo ignorirati pravice, da privoli ali odkloni. Na nürnberškem procesu so obsodili ravnana ljudi, ki so izvajali poskuse na ljudeh brez njihove privolitve, in rezultat je bil mednarodni sporazum, da ne bo nihče nikoli več storil pacientu ničesar, ne da bi ga prej informiral in pridobil njegovo privolitve. Kadar ni informirane izbire, lahko govorimo o medicinskem fašizmu. Temelj pravice do izbire je pravica vsakega človeka, da nadzoruje, kaj se dogaja z njegovim lastnim telesom. Težko je povedati celotno resnico – kajti če zdravnik želi uporabiti zdravlilo, je pred hudo skušnjava, da ne bo povedal vsega, morda bo zelo poudaril možne koristi in komajda omenil možna tveganja. V svobodni in demokratični državi mora ženska biti dobro informirana, preden se z njenim telesom karkoli zgodi.

V Sloveniji skorajda vse ženske rojevajo v porodnišnicah, vi pa porodnišnice problematizirate.

Porodnišnica ima vse lastnosti velike institucije, kar pomeni, da ima svojo lastno organizacijo, ustaljen način delovanja, in v njej velja pravilo, da je najbolje ravnati tako, kot se počne že dolga leta. Tisti, ki rutini reče ne, ni preveč dobrodošel. Čeprav porod ni bolezen, se dogaja v instituciji, kjer je celotna struktura namenjena diagnosticiranju in zdravljenju. Ženska, ki rojeva, ni bolna in nima zdravstvenih težav, in večina jih tudi ne bo imela. Tako se soočimo z bistvenim problemom: porodnišnica ni oblikovana po potrebah porojajoče ženske.

Morda pa bi lahko naredili bolnišnični prostor bolj udoben, domač ...

Porodnišnica nikoli ne bo taka kot dom. Vanjo lahko prinesete toliko foteljev, kot le hočete, ključno bo še vedno ostalo nerešeno: doma ste vi tisti, ki nadzirate okolje, tako lahko nekoga, ki je na vratih, povabite naprej ali pa ga prosite, da odide. Če pa ste v bolnišnici, tega nadzora nimate, nadzor ima zdravstveno osebje. To je zelo resen problem, kajti povezan je s pravico do nadzora nad tem, kar se dogaja s telesom. Pravica do odločanja o lastnem telesu je v resnici v nasprotju z namenom institucije, z njenimi pravili, redom in rutino. Če bodo ženske prišle v porodnišnico in rekle: »Ne, hvala, ne želim teh zdravil«, bo prišlo do konflikta. Težava je v tem, da lahko zdravniki na tovrstno odklonitev odvrnejo: »Če tega zdravila ne boste dobili, boste ogrozili svojega otroka. Vas ne skrbi zanj? Ne verjamete, da vem, kaj delam?« Ženska, ki rojeva in je v posebnem razpoloženju, se znajde v zelo težkem

Marsden Wagner

Foto Aleš Černivec